

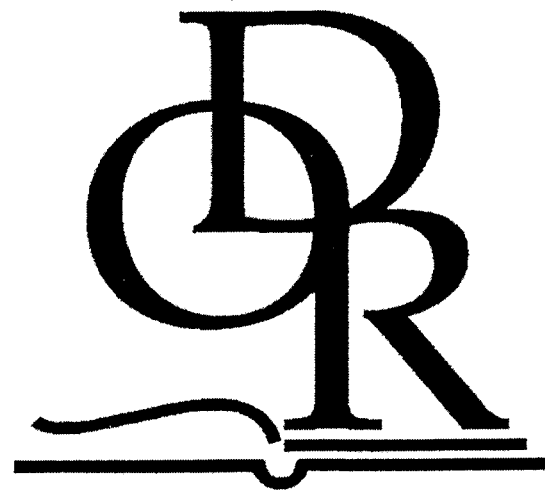
Az Országos Széchényi Könyvtár az Országos Dokumentumellátási Rendszerben:

... mint az ODR kulcsszereplője

Az OSZK számára részvétele az Országos Dokumentumellátási Rendszerben a többi hazai könyvtárhoz hasonló feladatok ellátását jelenti: eredeti dokumentumok és másolatok hagyományos és elektronikus küldését a kérő könyvtár, illetve a dokumentumhasználó számára.

Vannak azonban olyan feladatok, amelyek részben vagy teljesen az OSZK-hoz kötődnek, nemzeti könyvtári jellegűek.

A nemzeti könyvtárat az ODR kulcsszereplőjének tekinthetjük, hiszen olyan kérésekkel is fordulnak hozzánk a könyvtárak, amelyek megoldásához a feltételek náluk nem megfelelőek, il-

ORSZÁGOS DOKUMENTUM-ELLÁTÁSI RENDSZER

letve a mi közreműködésünktől a szolgáltatások gyorsabb, hatékonyabb, minőségi megoldását várják.

BÚÉK

bíborból – ezüstbe

tarka csikó
vörös havazásban
szőre fakó
a patája lángban

arcán a parázs
sárga kígyómarás
koronája telihold

nyaka a sumérok tükre
bíborból szalad ezüstbe
szeméből korhadtt hamuk
kidagadt füstje szökik

s ami még forró
csak a vágta láza
kancsal csillagot szór
az ég-takaró jászolába

(Fülöp Gábor)

2003

Az OSZK-hoz kötődő ODR-feladatok:

1. lelőhely-nyilvántartás és az ebből adott tájékoztatás,
2. kérések fogadása bármely belföldi és külföldi könyvtártól és ezek ügyintézése,
3. hozzájárulás a hazai és a külföldi felsőoktatás és tudományos kutatás dokumentumigényének kielégítéséhez dokumentumközvetítéssel,
4. dokumentumszolgáltatás a nemzeti könyvtár állományából.

**Lelőhely-nyilvántartás
és az ebből adott tájékoztatás**

A dokumentumellátás kiindulópontja a lelőhely-nyilvántartás. Ha rendelkezésre állnak olyan eszközök, amelyek a távoli felhasználók számára is hozzáférhetőek, megbízható, friss adatokat szolgáltatnak, ezek pozitívan befolyásolják a dokumentumellátás hatékonyságát.

Az ODR egyik legnagyobb megoldatlan kérdése jelenleg az, hogy az országos lelőhely-nyilvántartás hiányos, nem egységes, a különféle fejlettségű és hozzáférésű eszközök egymás mellett, egymástól függetlenül működnek. Ez megnehezíti a dokumentumellátást, veszélyezteti, sőt néha lehetetlenné teszi a hatékony szolgáltatást.

**A lelőhely-nyilvántartás eszközei
az OSZK-ban**

– Nyomtatott katalógusok

Törzsgyűjtemény: magyar nyelvű művek 1712-től, külföldi irodalom 1601-től

A különgyűjtemények katalógusai

– Elektronikus katalógusok:

On-line olvasói katalógus LibriVision-Amicus alapú katalógus:

hazai (1976-tól) és külföldi (1987-től) dokumentumok katalógusa

NPA: Külföldi Folyóiratok Központi Katalógusa

URL: <http://nektar.oszk.hu>

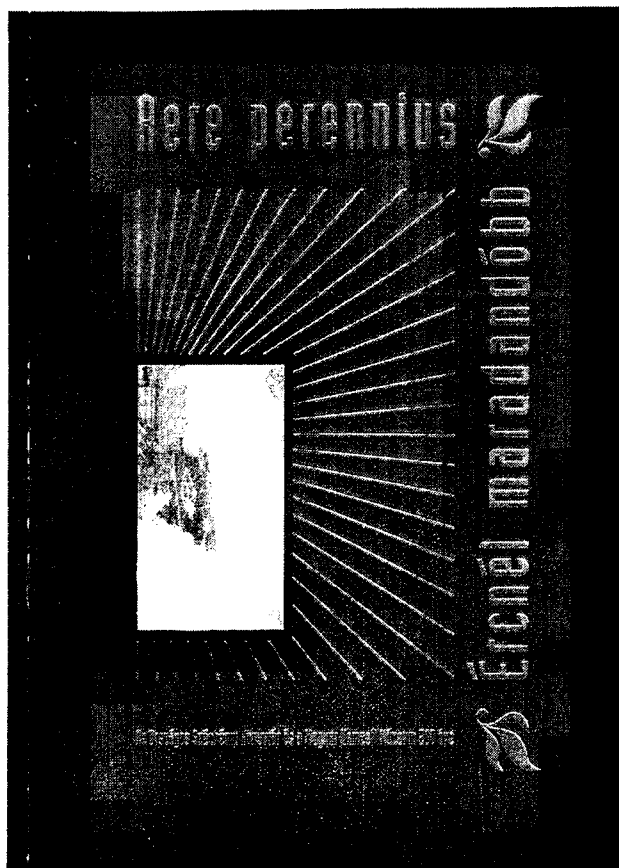
IKB Magyar Periodika Adatbázis (1986-tól)

URL: http://w3.oszk.hu/ikb_h.htm

Központi és közös katalógusok:

Könyvek központi katalógusa

Az 1801 és 1952 között Magyarországon megjelent könyvek, valamint az 1801 óta kül-

Aere perennius – Ércnél maradandóbb. Az Országos Széchényi Könyvtár és a Magyar Nemzeti Múzeum 200 éve c. kiállítás (2002. november 22–2003. február 28.) katalógusának borítója

öldön megjelent könyvek országos lelőhely-katalógusa. A katalógusban szereplő bibliográfiai tételek száma kb. 5,5 millió, a bejelentett dokumentumok száma kb. kétmillió, a lelőhelyek száma kb. húszmillió. Az elektronikus katalógusok megjelenése előtt kb. két-háromszáz hazai könyvtár jelentette be az állományát, mára ez a szám kb. ötvenre csökkent. *A katalógushoz évente kb. húszezer kérést intéznek.*

Elérhetőségek:

E-mail: kkk1@oszk.hu

Telefon (1) 224-3813

Fax: (1) 356-8978 vagy (1) 202-0804

(központi fax)

Cím: OSZK Dokumentumellátó Szolgálat

Lelőhely-tájékoztatás. Budavári Palota F épület, 320/c szoba. Postacím: 1827 Budapest

Nemzeti Periodika Adatbázis

A hazai könyvtárakban meglévő külföldi folyóiratok cím-, állomány- és lelőhely-adatait tartalmazza. Több mint hétszáz magyar könyvtár

Képes Krónika „P” iniciálé
(XIV. század)

csaknem 48 ezer bibliográfiai rekordja és 160 ezer állományadata szerepel az adatbázisban.

2001. október elején az NPA-t betöltötték az OSZK integrált rendszerébe, az Amicusba.

URL: <http://nektar.oszk.hu>

Az NIIF központi gépén levő NPA adatbázist 2001. februári adatokkal lezárták.

URL: <http://www.iif.hu/db/npac>

Az internetes keresések száma évente kb. 25 ezer, az egyéb módon az NPA-hoz intézett kérések száma évente kb. öt-hatezer.

Elérhetőségek:

E-mail: kfkk@oszk.hu

Telefon: (1) 224-3834

Fax: (1) 356-8978 vagy (1) 202-0804

(központi fax)

Cím: OSZK NPA, Budavári Palota F épület, 315. szoba. Postacím: 1827 Budapest

MOKKA Magyar Országos Közös Katalógus

A hamarosan induló végleges verzió tizenöt könyvtár kb. kétmillió bibliográfiai rekordját tartalmazza. (URL: <http://www.mokka.hu>)

Kérések fogadása bármely belföldi és külföldi könyvtártól és ezek ügyintézése

Elsősorban a vidéki és a külföldi megrendelőkre gondolva helyeztünk el az OSZK honlapján egy üres kérőlapot magyar és angol változatban. A webes kérőlapot regisztrált könyvtárak használhatják, a regisztráció természetesen ingyenes. A felhasználók száma mára megközelíti a háromszázat, a dokumentumellátási kéréseknek több mint a fele már ezen az úton érkezik. A rendszer gyors, biztonságos. A kérő könyvtár elektronikus levélben visszaigazolást kap kérésének beiktatásáról, emellett a már feladott kérések ellenőrzésére is van lehetőség: a feladott kérések harminc napig megtekinthetők az interneten.

URL: <http://www.oszk.hu/kok/kokbejm.html>
(magyar kérőlap)

<http://www.oszk.hu/kok/kokbeje.html>
(angol kérőlap)

Hozzájárulás a tudományos élet dokumentumigényének kielégítéséhez

Mind az OSZK beiratkozott olvasói, mind a hazai és külföldi partnerek számára végezzük a kérések és a dokumentumok belföldi és külföldi lelőhelyekre való közvetítését.

A nemzetközi dokumentumellátási forgalom döntő része mindkét irányban évtizedek óta az OSZK közreműködésével bonyolódik le. Évente csaknem tizenkétezer kérés továbbítása nyomán mintegy hatezer dokumentum közvetítését végezzük. Széles körben ismert az a tény, hogy a nemzetközi dokumentumellátás költségei évek óta folyamatosan emelkednek (az átlagár húsz amerikai dollár). Ezt figyelembe véve igen pozitívnak tarthatjuk, hogy a belföldi partnerek számára a nemzetközi kölcsönzéshez való hozzájárulás díja évek óta változatlanul hatszáz forint. Az OSZK a nemzetközi dokumentumforgalom közvetítésének finanszírozására évente nagyjából nyolcmillió forint postaköltség-térítésben részesül az ODR-keretből.

Nem szerencsés viszont, hogy az ODR-finanszírozás csak a külföldről jövő kölcsönzésre terjed ki, és nem támogatja a másolatszolgáltatást, pedig ugyanaz a kör (a felsőoktatás és a tudományos kutatás) mindkettőnek a felhasználója.

Dokumentumszolgáltatás a nemzeti könyvtár állományából

Az OSZK állománya iránt lankadatlan az érdeklődés határainkon innen és túl. Makacsul tartja magát az a tévhit, hogy eredeti dokumentumokat is kölcsönzünk. A hozzánk fordulókat a lehető legpontosabban tájékoztatjuk arról, hova fordulhatnak, ha kurrens magyar dokumentum kölcsönzését igénylik. E tekintetben az ODR-adatbázis és a MOKKA nagy segítség számunkra. Külföldi partnereink kölcsönzési kéréseit is nagyrészt az ODR-könyvtárak segítségével tudjuk teljesíteni.

A régi dokumentumok szolgáltatása iránt is nagy a kereslet. Mivel a könyvtárak tudják, hogy az OSZK-ban az állományvédelmi szempontok sokkal erősebben érvényesülnek, mint más könyvtárakban, csak akkor fordulnak hozzánk, ha más könyvtártól már nem remélnék teljesítést.

Az OSZK-ban rendkívül sokféle lehetőség van arra, hogy a dokumentumhasználó az eredeti dokumentumokról másolatot készíttessen.

Az 1952 előtti dokumentumokról nem készíthetünk papírmásolatot a saját gépünkön, az ezzel kapcsolatos munkákat a fotólaboratórium végzi. Először mikrofilm készül a dokumentumról vagy annak részéről. Ha a rendelés mikrofilmre vonatkozott, akkor erről készül másolat, ha a megrendelő papírmásolatot kért, akkor ún. Canont készítenek. Mivel nagy terjedelmű dokumentum esetében a költségek is tetemesek, támogatásunkkal létrejött egy olyan előnyös konstrukció, mely szerint a belföldi megrendelő – ha egész dokumentumról kér másolatot – a mikrofilmezésért nem, hanem csak a Canon-másolatért fizet. Így a megrendelő hozzájut a dokumentumhoz, amit esetleg meg sem rendelt volna, ha az egész összeget ki kell fizetnie, az OSZK számára pedig előnyös, hogy növelheti mikroformátumú állományának a mennyiségét, kímélve az eredeti dokumentumait. Ez jó példája annak, hogyan hozható összhangba a minőségi szolgáltatás és a megőrzés.

Az 1952 utáni dokumentumok másolatban való szolgáltatása hagyományos postai úton és elektronikusan történik. Az ODR-támogatásként 2001-ben kapott 779 ezer forintot PC, szkennerek és az Ariel elektronikus dokumentumtovábbító szoftver új verziója beszerzésére fordítottuk. Szeretnénk, ha az Ariel általánosan elterjedne a

A könyvtáralapító Gróf Széchenyi Ferencről ismeretlen művész által a XIX. század közepén készített festmény

*Lent:
a kiállítás legszebb darabjainak egyike,
egy honfoglalás kori női viselet aranyozott veretei
Nagyteremiáról*

magyar könyvtári gyakorlatban. Ariel-címünk: 193.6.201.142

Elérhetőségek:

E-mail: konkoz@oszk.hu

Telefon: (1) 224-3824

Fax: (1) 356-8978 vagy (1) 202-0804
(központi fax)

Cím: OSZK Dokumentumellátó Szolgálat
Budavári Palota F épület, 323. szoba
Postacím: 1827 Budapest

*Kürti Lászlóné
osztályvezető*

